

Bijlagen bij nota

Waterkracht

1. Cijfers
2. Consultatie, advies en onderzoek
3. Regelgeving en bevoegd gezag
4. Bepalingen over het water in de APV 2009
5. Rapport Leiden Panel (uitkomsten)
6. Advies van de Leidse Milieuraad

Bijlage 1 Cijfers

Leiden	
Oppervlakte van Leiden	2.195 ha
- <i>waarvan water</i>	131 ha
Totale lengte van de Leidse waterwegen	32 km
Woonschepen	
Aantal woonschepen in Leiden	222
- <i>waarvan in de singels</i>	40
Aantal personen op wachtlijst voor ligplaatsen woonschepen	140
Aantal ligplaatsvergunningen per jaar	20 tot 25 *
Bedrijfsvaartuigen	
Aantal vergunde ligplaatsen	96
Aantal bedrijven op wachtlijst voor ligplaatsen bedrijfsvaartuigen	13
Pleziervaartuigen	
Aantal vergunde ligplaatsen	1.856
Aantal personen op wachtlijst voor ligplaatsen pleziervaartuigen	1.070 **
Aantal vrijkomende plekken per kwartaal	± 75

* waarvan ± 25% betreft vervanging van het woonschip

** waarvan 100 à 150 actief reagerend op aanbod

Bijlage 2 Consultatie, advies en onderzoek

Externe gesprekken

In het kader van de voorbereiding van deze Nota zijn 'externe' gesprekken gevoerd met:

- Stichting Historische Haven Leiden
- Watersportgebonden Ondernemers Kaag Braassem e.o.
- De heren Steegh en Jacobs namens rederijen Oude Rijn, Rembrandt, Bootjes & Broodjes, Schuitjevaart en botenverhuur 't Galgewater
- Stichting De Leidse Rederij
- Stichting Rederij De Drie Geuzen
- Stadslab / Vrienden van het Singelpark i.o.
- Waterpolitie
- Leids Woonboten Overleg
- Waterambacht Leiden
- Leidse Milieuraad
- Historische Vereniging Oud Leiden
- Wijkvereniging Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West
- Hoogheemraadschap van Rijnland
- Provincie Zuid-Holland
- Mw Aaf Verkade, waterbiologe
- Roeivereniging Die Leythe

Interne consultatie

Intern overleg (in het gemeentelijke apparaat) is gevoerd met 38 personen van 15 afdelingen of teams.

Leiden Panel

Beleidsonderzoek en Statistiek (BOA) van de gemeente Leiden heeft in mei 2012 een consultatie gedaan via Leiden Panel. De resultaten zijn neergelegd in het rapport *Gebruik en waardering van het water in Leiden* (Serie Statistiek 2012/11)..

Zie ook bijlage 5.

Advies van de Leidse Milieuraad

De Leidse Milieuraad heeft op 31 januari 2013 advies uitgebracht over de milieuaspecten van een concept-versie van de Nota Watergebruik.

Zie ook bijlage 6.

Bijlage 3 Regelgeving en bevoegd gezag

<i>Beleidsonderdeel</i>	<i>Wet of verordening</i>	<i>Bevoegd gezag</i>	<i>Portefeuillehouder</i>
Algemeen	Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	Gemeente	Burgemeester
Horeca en recreatie	Terrasvergunning	Gemeente	Burgemeester
	Evenementenvergunning	Gemeente	Burgemeester
Bedrijfsvaartuigen	Verordening op de bedrijfsvaartuigen 2010	Gemeente	Wethouder BFE
	Ligplaatsenplan bedrijfsvaartuigen 2009	Gemeente	Wethouder BFE
Woonschepen	Woonschepenverordening 2000	Gemeente	Wethouder ROBP
	Ligplaatsenplan woonschepen 2000	Gemeente	Wethouder ROBP
Pleziervaartuigen	Verordening op de bedrijfsvaartuigen 2010	Gemeente	Wethouder OSM
	Ligplaatsenplan pleziervaartuigen 2010	Gemeente	Wethouder OSM
Binnenhavengelden	Verordening Binnenhavengelden	Gemeente	Wethouder BFE
Bescherming van waterwegen, bruggen, etc.	Keur	Hoogheemraadschap van Rijnland	Wethouder OSM
Verkeer te water	Scheepvaartverkeerswet	Politie	
	Binnenvaartpolitierglement	Politie	
Ruimtelijke ordening	Bestemmingsplannen	Gemeente	Wethouder ROBP
Omgevingsvergunning	Wabo	Gemeente	Wethouder ROBP
	Welstandsnota	Gemeente	Wethouder ROBP

Bijlage 4 Bepalingen over het water in de APV 2009

Artikel 2:47 Hinderlijk gedrag op of aan de weg of openbaar water

1. Het is verboden op of aan de weg of openbaar water, dan wel elders op een voor het publiek toegankelijke plaats:
  - a. iemand uit te jouwen, na te schreeuwen, met aanstootgevende taal lastig te vallen, al dan niet met een voorwerp hinderlijk aan te raken, dan wel op andere wijze overlast aan te doen;
  - b. te vechten.
2. Het is verboden:
  - a. op of aan de weg te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hekheining of andere afsluiting, verkeersmeubilair en daarvoor niet bestemd straatmeubilair;
  - b. zich op of aan de weg of openbaar water zodanig op te houden dat aan gebruikers van de weg of openbaar water of bewoners van nabij de weg of het water gelegen woningen onnodig overlast of hinder wordt veroorzaakt.
3. Het is verboden op of aan de weg dan wel openbaar water in een voertuig, vaartuig, tent of soortge-lijk tijdelijk onderkomen te overnachten.
4. De in het eerste lid en tweede lid gestelde verboden gelden niet indien en voor zover artikel 424, 426bis of 431 van het Wetboek van Strafrecht van toepassing is.

Afdeling 6 Openbaar water

Artikel 5:24 Voorwerpen op, in of boven openbaar water

1. Het is in verband met de veiligheid op het openbaar water verboden een voorwerp, niet zijnde een vaartuig, op, in of boven openbaar water te plaatsen, aan te brengen of te hebben, indien dit door zijn omvang of vormgeving, constructie of plaats van bevestiging gevaar oplevert voor de bruikbaarheid van het openbaar water of voor het doelmatig en veilig gebruik daarvan, dan wel een belemmering vormt voor het doelmatig beheer en onderhoud van het openbaar water.
2. Degene die voornemens is een steiger, een meerpaal of een ander voorwerp met een permanent karakter op, in of boven openbaar water te plaatsen, doet daarvan uiterlijk twee weken tevoren een melding aan het college.
3. De melding bevat in ieder geval naam, adres en contactgegevens van de melder, en een beschrijving van de aard en omvang van het voorwerp.
4. Het verbod in het eerste lid geldt niet voorzover in de daarin geregelde onderwerpen wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, de Scheepvaartverkeerswet, het Binnenvaartpolitiereglement, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Provinciale vaarwegenverordening, de Telecommunicatiewet of de daarop gebaseerde Telecommunicatieverordening.

Artikel 5:25 Openbaar ijs

1. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van het college bij bevroren water het ijs in de openbare wateren te breken of daarin gaten te maken.
2. Lid 1 is niet van toepassing voor het maken van sloppen van ten hoogste 30 cm rond woonboten en andere vaartuigen.

3. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming het college op het ijs in de openbare wateren te komen met:
  - a. door trekdieren getrokken of met de hand voortbewogen voertuigen, met uitzondering van een slee;
  - b. motorrijtuigen of rijwielen;
  - c. ijsschuiten.
3. Het is verboden enig voorwerp of enige stof op het ijs in de openbare wateren te werpen of te leggen.

Artikel 5:26 Openbare ijsbaan

1. Het is verboden bij bevroren water het ijs in de daartoe door het college als zodanig aangewezen openbare ijsbaan te breken of daarin gaten te maken.
2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming het college op het ijs in de openbare wateren te komen met:
  - a. door trekdieren getrokken of met de hand voortbewogen voertuigen, met uitzondering van een slee;
  - b. motorrijtuigen of rijwielen;
  - c. ijsschuiten.
3. Het is verboden enig voorwerp of enige stof op het ijs in de openbare ijsbaan te werpen of te leggen.
4. Het college zal de ijsbaan openstellen zodra zij het ijs betrouwbaar achten. Dit zal gebeuren middels het plaatsen van een bord met de officiële openingstijden.
5. De algemene zorg voor de openbare ijsbaan tijdens de openingstijden is opgedragen aan daartoe door het college aangewezen ambtenaren.

Artikel 5:27 Zwemmen in openbaar water

1. Het is verboden in openbaar water te zwemmen of te baden.
2. Het college kan wateren of gedeelten van wateren aanwijzen met betrekking tot welke het verbod, vervat in het eerste lid, niet geldt.

Artikel 5:28 Beschadigen van waterstaatswerken

1. Het is verboden schade toe te brengen aan of veranderingen aan te brengen in de toestand van bij de gemeente in beheer zijnde openbare wateren, havens, dijken, wallen, kaden, trekpaden, beschoeiingen, oeverbegroeiing, bruggen, zetten, duikers, pompen, waterleidingen, gordingen, aanlepalen, stootpalen, bakens of sluizen.
2. Het verbod geldt niet voorzover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Wetboek van Strafrecht, het Binnenvaartpolitiereglement, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of de Provinciale vaarwegenverordening.

Artikel 5:29 Reddingsmiddelen

Het is verboden een voor het redden van drenkelingen bestemd en daartoe bij het water aangebracht voorwerp te gebruiken voor een ander doel dan wel voor dadelijk gebruik ongeschikt te maken.

Artikel 5:30 Veiligheid op het water

1. Het is aan een ieder die zich als bader of zwemmer in het openbaar water ophoudt,

verboden zich zodanig te gedragen dat het scheepvaartverkeer daarvan hinder of gevaar kan ondervinden.

2. Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door het Binnenvaartpolitiereglement, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken of de Provinciale vaarwegenverordening.

Artikel 5:31 Overlast aan vaartuigen

1. Het is verboden zonder redelijk doel zich vast te houden aan een vaartuig in openbaar water, daarop te klimmen of zich daarop of daarin te begeven of te bevinden.

2. Het is aan degene die daartoe niet bevoegd is verboden een vaartuig, liggend in of aan een openbaar water, los te maken.

Artikel 5:31A Verplichtingen

De schipper, die een door het college aan een andere schipper toegekende (vaste) ligplaats heeft ingenomen, is verplicht deze onmiddellijk in te ruimen, wanneer de rechthebbende haar wenst in te nemen.

Artikel 5:31B Verboden

1. Het is verboden houtvloten met een lengte van meer dan 70 meter of een breedte van meer dan 3,50 meter door het openbaar water voort te drijven.

2. Behoudens het bepaalde in de Vaarwegenverordening Zuid-Holland is het verboden met een grotere snelheid te varen dan:

- a. 6 km/uur in de singelgrachten;
- b. 7,2 km/uur in het overige openbare water.

3. Het is verboden in het openbaar water binnen de singels te zeilen of zeilen opgehaald te hebben, tenzij het vaartuig ligt afgemeerd en dit tijdelijk is om ze te drogen.

4. Het is schippers verboden in openbaar water te liggen met de stokankers buiten boord.

5. Het is verboden zonder schriftelijke vergunning van het college in het openbaar water:

- a. een overzetveer te exploiteren;
- b. een passagiersschip te exploiteren;
- c. een verhuurboot te exploiteren;
- d. te baggeren.

Gebruik en waardering van het water in Leiden

Uitkomsten peiling LeidenPanel

Colofon

Serie Statistiek 2012 / 11

Gemeente Leiden

Afdeling Strategie en Onderzoek, Beleidsonderzoek en Statistiek (BOA)

Postbus 9100, 2300 PC Leiden

E-mail: boa@leiden.nl

Website

www.leiden.nl/statistiek

www.leiden.nl/LeidenPanel

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Uitkomsten van de peiling	
2.1. Woonsituatie	5
2.2. Bootbezit	5
2.3. Betekenis van het water	5
2.4. Functie en gebruik van het water	6
2.5. Waardering van het water	8
2.6. Overlast	8
2.7. Ergernis	10
2.8. Wensen	10
Bijlage A	
Vragenlijst – LeidenPanel	13
Bijlage B (apart bijgevoegd)	
Overzicht antwoorden op open vragen	
Overzicht A: Overlast	B 3
Overzicht B: Ergernis	B 8
Overzicht C: Wensen	B 13
Slotopmerkingen Leiden	B 17

1. Inleiding

Het Leidse water wordt intensief gebruikt. Bewoners en bezoekers van Leiden varen erin, wonen eraan (of erop), verplaatsen zich via het water en genieten er op veel manieren van. Ook het lopen of fietsen langs en daarbij genieten van de aanwezigheid van het water valt ook onder 'gebruik'.

Het water en de oevers van de singels, de omtrek van de historische binnenstad, heeft een aparte plaats in dit geheel. Onlangs heeft de gemeenteraad haar ambitie voor de singelrand vastgelegd in de 'Visie Leidse singels: het langste park van Nederland'.

Maar ook voor de andere Leidse wateren is het beleid toe aan actualisatie. De gemeente wil voor het ontwikkelen en actualiseren van dit beleid ondermeer een inventarisatie van de wensen en belangen van alle gebruikers van het water.

Om de mening van de inwoners van Leiden te peilen hebben de afdeling Ruimtelijk Milieu-beleid en het team Stadsruimte aan de afdeling Strategie en Onderzoek gevraagd het LeidenPanel in te zetten.

In mei 2012 is een korte vragenlijst over de waardering en het gebruik van het water onder de 808 leden van het LeidenPanel uitgezet (zie bijlage A). Van de leden van het LeidenPanel hebben 541 leden de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 67 procent.

In dit verslag staan de belangrijkste resultaten van deze peiling. In bijlage A staat de vragenlijst en bijlage B met een overzicht van de open antwoorden op vragen over overlast, ergernis, wensen en slotopmerkingen van het LeidenPanel bij deze enquête. Vanwege het aantal pagina's is deze bijlage B apart bijgevoegd.

2. Uitkomsten van de peiling

2.1. Woonsituatie

Aan de leden van het LeidenPanel is gevraagd of hun woning aan (of op) het water is gelegen. Bijna tweederde van de respondenten (63%) woont in een straat die niet aan open water, een singel of een gracht ligt.

2.2. Bootbezit

De meeste leden van het LeidenPanel bezitten geen boot, namelijk 85 procent.

De vragen zijn door drie bewoners van een woonboot en twee eigenaren van een bedrijfsboot beantwoord. Vanwege deze kleine aantallen zijn hun antwoorden gevoegd bij de antwoorden van de 15% respondenten die een plezierboot bezitten.

2.3. Betekenis van het water

Het water neemt in Leiden een belangrijke plaats in. Er is veel water met verschillende functies. Ook al zijn inwoners van Leiden zich daar niet elke dag van bewust, de aanblik van water is van invloed op de beleving en waardering van de openbare ruimte, vaak onbewust. Aan het LeidenPanel is gevraagd hoe belangrijk men de aanwezigheid in de eigen wijk vindt én in Leiden als geheel.

Voor bijna 90% van de respondenten is het water in de eigen wijk belangrijk tot heel belangrijk. De uitkomsten wijzen uit dat de bewoners van een woning aan het open water het water voor hun eigen wijk belangrijker vinden dan zij die niet aan het water wonen. Beide groepen vinden open water nagenoeg even belangrijk voor Leiden als geheel.

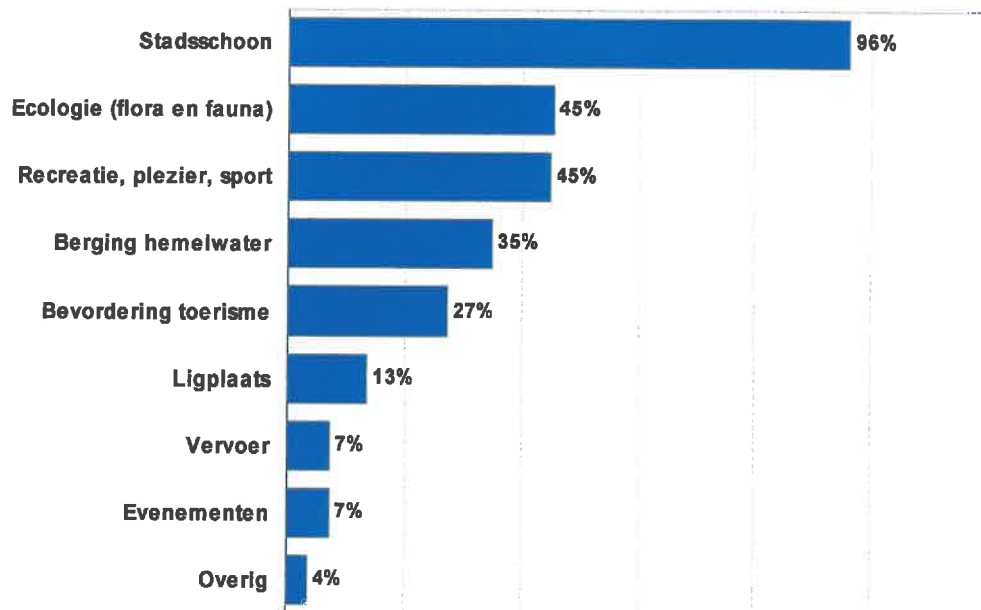
Belang water in <u>eigen</u> wijk			
	straat niet aan open water/gracht/singel	straat gelegen aan open water/gracht/singel	totaal
Open water in eigen wijk			
Heel belangrijk	30%	64%	43%
Belangrijk	53%	32%	45%
Niet zo belangrijk	15%	4%	11%
Onbelangrijk	2%	1%	1%
Totaal	100%	100%	100%

Belang water in Leiden als geheel			
	straat niet aan open water/gracht/singel	straat gelegen aan open water/gracht/singel	totaal
Open water belangrijk voor Leiden			
Heel belangrijk	62%	73%	66%
Belangrijk	36%	26%	32%
Niet zo belangrijk	2%	1%	2%
Onbelangrijk	0%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%

2.4. Functie en gebruik van het water

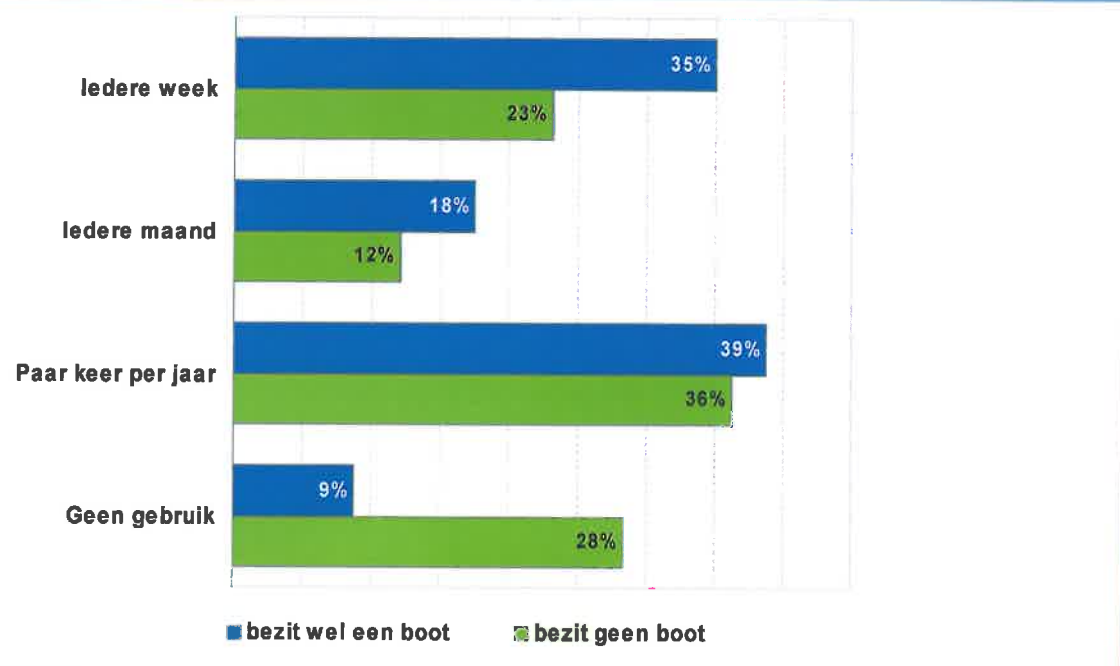
Op verschillende manieren wordt het water gebruikt: varen, er langs fietsen, zwemmen, vissen, recreatie op de oevers of de terrassen e.d. Aan het LeidenPanel is gevraagd minimaal drie functies van het water te noemen. De meeste respondenten hebben dat ook gedaan. Dan blijkt dat men vooral van mening is dat het water bij het stadsschoon hoort; het historische karakter en de identiteit van Leiden wordt veruit het meest genoemd (96%). Daarna worden de ecologische en recreatieve functie van het water veel genoemd, beide 45%.

Functie van het water in Leiden

Een kwart van de respondenten geeft aan iedere week van het water gebruik te maken, terwijl eveneens een kwart van de respondenten dit niet doet. Uit de cijfers blijkt dat bezitters van een boot vaker, in ieder geval iedere maand, van het water gebruik maken.

Gebruik van het water in Leiden

2.5. Waardering van het water

De laatste jaren is het gebruik van het water en de aangrenzende oevers en kades in Leiden sterk toegenomen. Er zijn duidelijk meer pleziervaartuigen, groot en klein, te zien. Naast tevredenheid over de ruimere mogelijkheden voor recreatie en toerisme zijn er ook kritische geluiden en klachten over overlast. Aan het LeidenPanel is gevraagd hoe zij de situatie op het water in vergelijking met 5 tot 10 jaar geleden beoordelen.

Een kwart van het LeidenPanel geeft aan dat zij hier niet over kunnen oordelen. Van de overigen vindt iets meer dan de helft dat de situatie gelijk gebleven is, terwijl bijna 20% van mening is dat de situatie verbeterd is en 27% van degenen die met de afgelopen jaren kan vergelijken ziet een verslechtering.

Bewoners van straten die aan het water zijn gelegen vinden de situatie significant iets slechter geworden dan 5 a 10 jaar terug. In het oordeel van zij die een boot bezitten zijn geen statistisch significante verschillen te zien.

Vergelijking situatie met 5 a 10 jaar terug	straat niet aan water	straat gelegen aan water	bezit wél een boot	bezit geen boot	totaal
Beter	18%	21%	26%	18%	19%
Ongeveer hetzelfde	59%	46%	42%	56%	54%
Slechter	23%	33%	32%	26%	27%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%

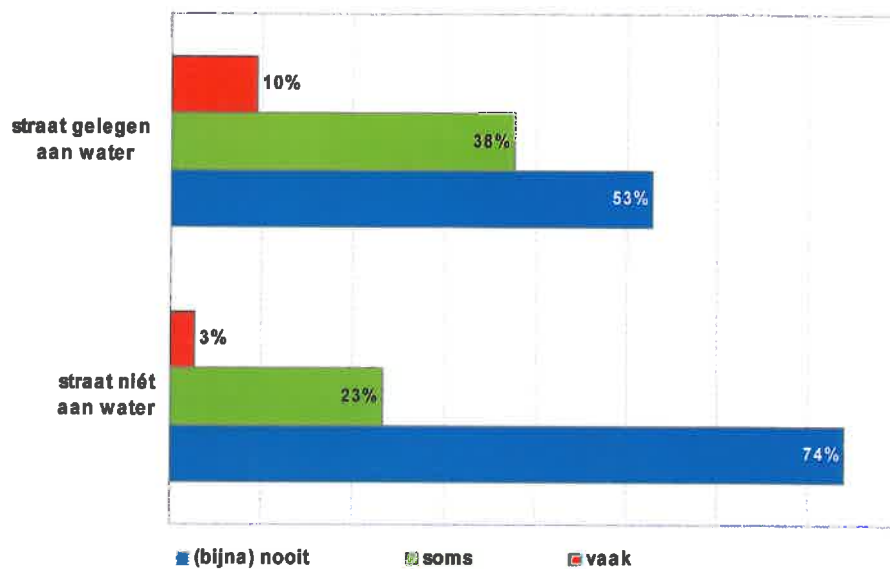
2.6. Overlast

Van de respondenten heeft tweederde deel (66%) (bijna) nooit last van overlast, 29% geeft aan soms overlast te ervaren en 5% zegt vaak overlast te hebben van het gebruik van het water door anderen.

De respondenten hebben in eigen woorden de eventuele overlast die zij op of aan het water ervaren vermeld. Deze antwoorden staan integraal in bijlage B, overzicht A, maar zijn in deze paragraaf in een aantal categorieën samengevat. De respondenten konden drie soorten van overlast benoemen. In dit verslag zijn de resultaten opgenomen van de eerste genoemde vorm van overlast.

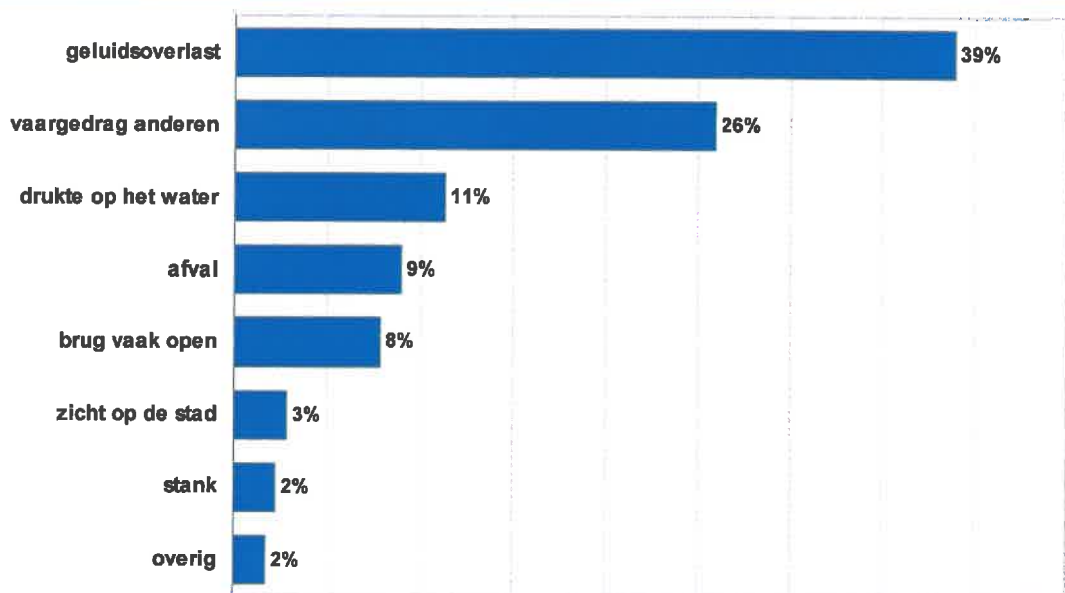
Uit de gegevens blijkt dat inwoners van Leiden die aan het water wonen vaker overlast ervaren door het gebruik van anderen van het water.

Mate van ervaren overlast van het gebruik van het water

De eerst genoemde bron van overlast is de geluidsoverlast (39%) door (harde) muziek, luidruchtig publiek op boten, vaak dronken en laat op de avond. Ook het vaargedrag van anderen (26%) is een belangrijke vorm van overlast.

Soorten van overlast (door anderen) op en aan het water

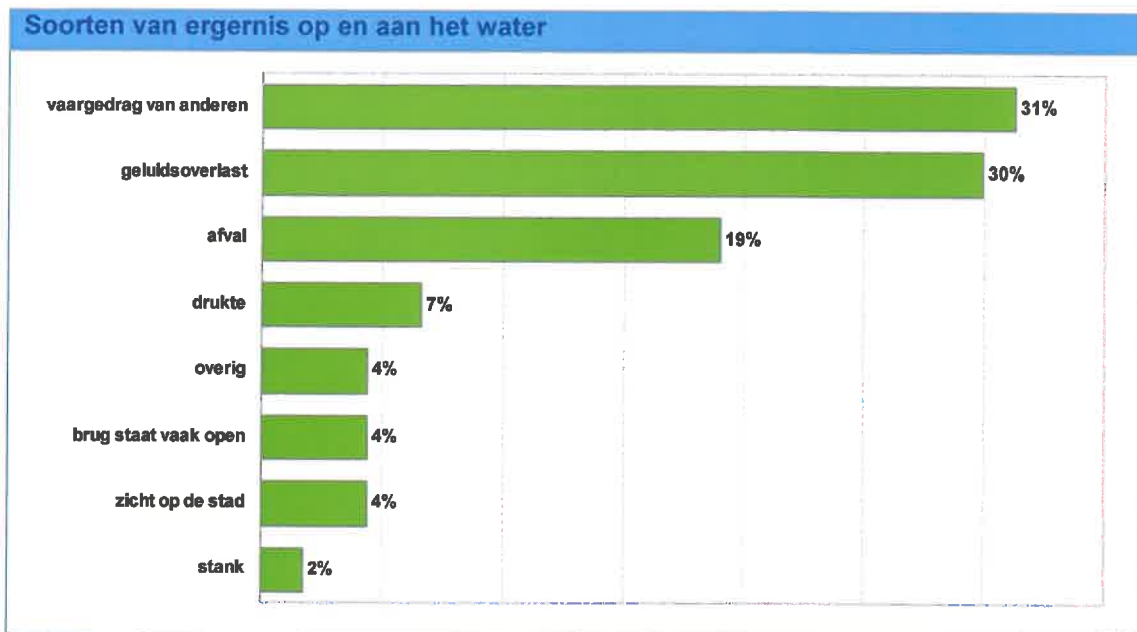

2.7. Ergernis

Naast directe overlast is er ook ergernis. Van alle respondenten geeft 5% aan zich vaak te ergeren, 40% doet dit soms en 55% ergert zich (bijna) nooit. Om hier meer beeld van te krijgen zie ook de open antwoorden in bijlage B, overzicht B. ook hier is de eerst genoemde ergernis in het verslag verwerkt.

Naast directe overlast scoren het vaargedrag op het water en de geluidsoverlast door luide muziek of luidruchtig publiek ook hoog als gevraagd wordt naar waar men zich aan ergert. Duidelijk is dat de aanblik van rommel, afval e.d. op en langs het water een belangrijke bron van ergernis is.

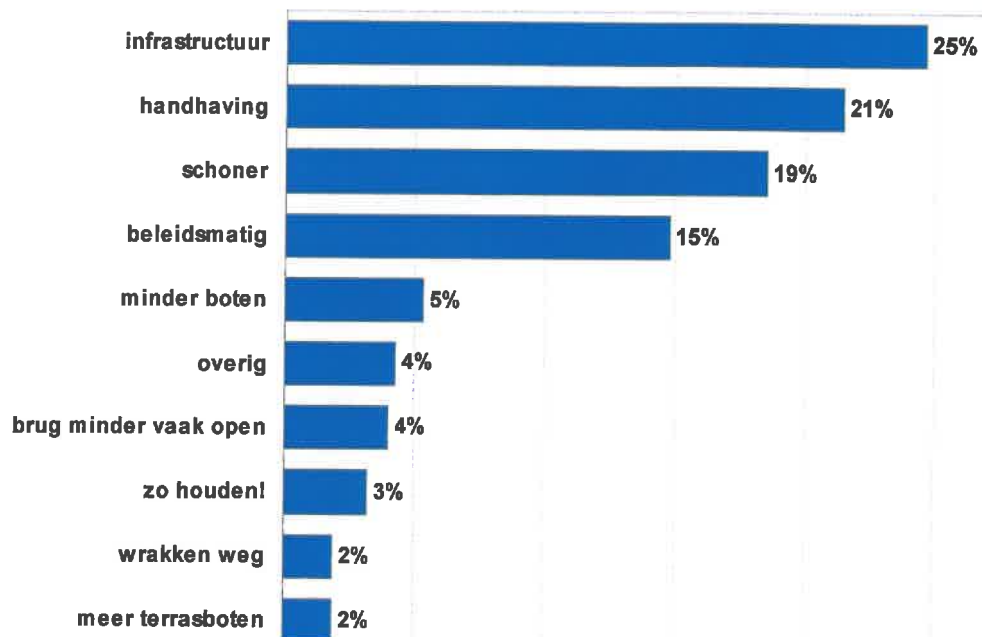

2.8. Wensen

Het LeidenPanel is ook gevraagd naar de wensen voor de toekomstige situatie op en aan het water. Van de respondenten heeft 70% hiervan gebruik gemaakt om te zeggen wat zij wil veranderen of hoe zij het graag zien. In bijlage B, overzicht C, staan alle open antwoorden. Een kwart van de reacties gaat over de infrastructuur. Hieronder vallen de wensen die gaan over de oevers (recreatie, bankjes), doorvaarbaarheid van het water, meer grachten/opengraven en aanlegsteigers. Voor velen is meer handhaving op het vaargedrag en de geluidsoverlast belangrijk. Deze categorie heeft een zekere overlap met de handhaving op het schoner houden van het water. Maar men vindt dat hier meer bereikt kan worden als het publiek op het water een andere houding aanneemt. Van de reacties is 15% beleidsmatig van aard. Hier ziet men graag dat men name de gemeente andere/meer regels opstelt, het ligplaatsenbeleid wijzigt of de hoeveelheid boten op het water reguleert.

Tot slot zijn in bijlage B, in overzicht C, de slotopmerkingen van de respondenten opgenomen.

Wensen voor op en aan het water

BIJLAGE A

Vragenlijst LeidenPanel Gebruik en waardering van het water in Leiden

Water in Leiden

De gemeente Leiden wil graag uw mening horen over het gebruik en de waardering van het water in de stad.

de vragen in deze enquête gaan dan ook over het openbare, open water in Leiden (niet het kraanwater).

Het open water wordt in Leiden intensief gebruikt. Bewoners en bezoekers van Leiden varen erin, wonen eraan (of erop), verplaatsen zich via het water en genieten er op veel manieren van. Het lopen of fietsen langs het water valt ook onder 'gebruik'.

Het water en de oevers van de singels, de omtrek van de historische binnenstad, heeft een aparte plaats in het beleid van de gemeente. De gemeenteraad heeft onlangs de 'Visie Leidse singels: het langste park van Nederland?' vastgesteld. Maar ook voor ontwikkelingen op andere Leidse wateren is actueel beleid van belang. Daarbij zijn uw antwoorden via een nuttige bron van informatie.

Graag willen we u een aantal vragen stellen die te maken hebben met uw waardering van het water en van het gebruik dat ervan wordt gemaakt door uzelf en door anderen.

Waar woont u?

(Bij open water kunt u denken aan: gracht, singels, kanaal, vijver, brede sloot)

- In een straat zonder open water
- In een huis of woonboot, gelegen in een straat (gracht, singel) gelegen aan/met open water

Bezit u zelf een woonboot, een bedrijfs- of een pleziervaartuig?

(Er zijn meerdere antwoorden mogelijk)

- Woonboot
- Bedrijfsvaartuig
- Pleziervaartuig
- Geen

Heeft u in de afgelopen 12 maanden in Leiden gebruik gemaakt van het water?

(Bijvoorbeeld: varen, langs fietsen, zwemmen, vissen, recreatie op de oevers of op het water en dergelijke. NB: niet schaatsen)

- Ja, iedere week
- Ja, iedere maand
- Ja, een paar keer per jaar
- Nee

Hoeveel en wat het water in Leiden voor u betekent

Het water neemt in Leiden een belangrijke plaats in; we hebben heel veel water en het water heeft vele verschillende functies. Water 'doet veel voor ons', ook als we er ons niet direct bewust van zijn. Hierover gaan de volgende vragen.

Hoe belangrijk vindt u de aanwezigheid van open water in uw eigen wijk?

- Heel belangrijk
- Belangrijk
- Niet zo belangrijk
- Onbelangrijk

Hoe belangrijk vindt u de aanwezigheid van open water in Leiden als geheel?

- Heel belangrijk
- Belangrijk
- Niet zo belangrijk
- Onbelangrijk

Welke functies van het water in Leiden vindt u het meest belangrijk?

(U kunt maximaal 3 functies noemen)

- Het water is een deel van het stadsschoon/het historische karakter/de identiteit van Leiden
- Pleziervaren, recreëren, sport
- Verplaatsing en vervoer over het water
- Bevordering van het toerisme
- Een platform voor evenementen
- Ecologische functie (flora en fauna)
- Ligplaats voor woonboten, bedrijfsvaartuigen, terrasboten etc.
- Berging van hemelwater
- Anders, nml. ....

De huidige situatie op en aan het water in Leiden

De laatste jaren is het gebruik van het water (en de aangrenzende oevers en kades) in Leiden toegenomen. Er is een duidelijke toename van het aantal pleziervaartuigen, groot en klein, te zien.

Naast tevredenheid over de ruimere mogelijkheden voor recreatie en toerisme zijn er ook kritische geluiden en klachten over overlast.

Daarover willen wij u graag de volgende vragen stellen.

Hoe ervaart u de huidige situatie op en aan het water in vergelijking met die van 5 tot 10 jaar geleden?

- Beter
- Ongeveer hetzelfde
- Slechter
- Kan ik niet beoordelen

Ondervindt u overlast van het gebruik dat anderen van het water (en de aangrenzende oevers en kades) maken?

- Vaak
- Soms
- (Bijna) nooit >> verder naar volgende vraag over ergernis

Wat voor soort(en) van overlast ondervindt u die samenhangt met het gebruik en de beleving van het water (en de aangrenzende oevers en kades) in Leiden?

(U kunt maximaal 3 soorten van overlast geven.)

- (1)
- (2)
- (3)

Ergert u zich wel eens aan de situatie op en aan het water?

0 Vaak

0 Soms

0 (Bijna) nooit >> verder naar volgende vraag over veranderingen

Welke ergernissen heeft u, die samenhangen met het gebruik en de beleving van het water (en de aangrenzende oevers en kades) in Leiden?

(U kunt maximaal 3 soorten ergernis noemen.)

- (1)
- (2)
- (3)

De toekomstige situatie op en aan het water in Leiden

Tot slot vragen wij u wat u zou willen veranderen als het over het water in Leiden gaat en wat uw wensen zijn.

Afsluitend krijgt u de gelegenheid om aanvullende opmerkingen te maken.

Wat moet volgens u veranderen wat betreft het gebruik van het water (en de aangrenzende oevers en kades) in Leiden?

(U kunt maximaal 3 antwoorden geven.)

- (1)
- (2)
- (3)

Heeft u verder nog opmerkingen of aanvullingen?

LEIDSE MILIEURAAD

p/a Kruitschip 4
2311 RS Leiden
06 – 533 76 405
jan.pieters@introweb.nl
twitter@lmraad

Leiden, 31 januari 2013

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Stadhuis
Leiden

***Advies over de Nota Watergebruik:
Integraal Beleidskader voor het Gebruik van het Leidse Water***

Inleiding

Bij brief van 11 december 2012 (DIV-2012-17598) heeft u de Leidse Milieuraad, (hierna: "de raad") gevraagd advies uit te brengen over de milieuaspecten van de nota Watergebruik. Dit advies treft u hieronder aan.

De raad heeft veel waardering voor de veelomvattende visie op het gebruik van het water en de brede aanpak die in de Nota wordt gekozen, alsmede voor het streven om een samenhangend beleid aangaande de activiteiten die zich op en rond het water afspelen te ontwikkelen. De raad ondersteunt in het bijzonder het streven naar transparantie, het toegang geven van de burger tot het beleid, de vermindering van historisch gegroeide onevenwichtigheden, en het geven van ruimte aan de potentiële natuurlijke kwaliteiten van het Singelpark. De adviezen van de raad zijn daarom voor alles een ondersteuning van het in de Nota aangekondigde beleid en de daarin gedane praktische suggesties. Dit advies behelst daarom voornamelijk aanvullingen en suggesties voor voorwaarden waaronder de voornemens uitgevoerd kunnen worden.

De raad plaatst de nota in het kader van het duurzaamheidsstreven¹, hetgeen in dit geval inhoudt dat naast de gebruikelijk milieuaspecten (vermijden van verstoring en hinder, bescherming van de biodiversiteit) ook grote waarde toegekend wordt aan de kwaliteit en de beleving van natuur in de stad, het motiveren van mensen om de natuurwaarden te versterken en het zoveel mogelijk inschakelen van aanwezige kennis en kunde. Synergie tussen deze invalshoeken is daarbij belangrijk.

De nota is een zeer gewaardeerde eerste stap. Er worden nadere uitwerkingen in aangekondigd waar nog veel van zal afhangen. In dit stadium van beleidsontwikkeling moeten nog veel zaken precies worden ingevuld. Omdat de raad vertrouwen heeft in de manier waarop dat zo gebeuren onthoudt hij zich van aanbevelingen hieromtrent. Daarbij gaat het *bijvoorbeeld* om de noodzaak tot een heldere, aansprekende communicatie; het goed functioneren van het aangekondigde "waterloket", het ontwerpen van effectieve borden, het verstrekken van informatiemateriaal over de "do's and dont's" op het water, het opstellen van omschrijvingen die nauwkeurig genoeg zijn om juridische werking te hebben, en die ook nog eens goed kunnen worden gehandhaafd — denk aan omschrijvingen voor welstandseisen en huurvoorwaarden, gedragsvoorschriften voor op het water—;

¹ In zijn advies over de Duurzaamheidsagenda heeft de raad uiteengezet dat hij 'duurzaamheid' opgebouwd ziet uit vier peilers: 'people' (mensen, maatschappelijke verhoudingen), 'planet' (ecosystemen), 'profit' (economie), en 'power' (het vermogen weloverwogen collectieve besluiten te nemen en te effectueren)

het opstellen en uitvoeren van meer gedetailleerde uitvoeringsplannen, waarvan er vele aangekondigd zijn in hoofdstuk 5; kortom zaken die later aan de orde zullen komen, en waar in de komende tijd ongetwijfeld veel aandacht naar zal uitgaan.

Dit wil niet zeggen dat de raad op dit ogenblik geen aanleiding ziet tot het maken van opmerkingen en het doen van enkele aanbevelingen op de hoofdlijnen van het geschetste beleid. Mede tegen de achtergrond van dreigende bezuinigingen op het overheidsapparaat, is het van belang dat de intenties die uit de nota spreken zo worden uitgewerkt dat de direct betrokkenen gestimuleerd worden er uit eigen beweging toe bij te dragen. Het belangrijkste thema in dit advies is de vraag hoe acties en maatregelen elkaar kunnen versterken.

Prioriteiten

De raad stelt de volgende, aan duurzaamheid gerelateerde prioriteiten²; Zij betreffen keuzes waarvoor in de Nota Watergebruik weliswaar duidelijke aanzetten zijn te vinden, maar waar de raad graag accent op wil leggen.

1. Een zo effectief mogelijke mobilisatie van initiatieven van burgers en instellingen, die leiden tot gebruiksvormen van het Leidse water die een zeer langdurig, zo intensief mogelijk gebruik ervan waarborgen zonder kwalitatieve achteruitgang. Het gaat de raad hier, om *synergie* na te streven tussen maatregelen en initiatieven (bijvoorbeeld tussen 'beleven' en 'schoon houden'), en om de positieve wisselwerking tussen de in de nota benoemde verschillende functies van het watergebruik, uit te buiten
2. Een zo groot mogelijke variatie in gezonde planten en dieren, op, onder en rond het water (biodiversiteit), waarbij rekening gehouden wordt met de uiteenlopende ecologische functies van delen van de Leidse waterlopen, oevers en kades, en met broedseizoenen en paaitijden.³
3. Een zo laag mogelijke niveau van hinder (geluid), van verstoring van de habitat van dieren en planten (oevers en onderwater bodems) en van andere vormen van milieuverontreiniging (afval, zwerfvuil, olie en dergelijke).

Omdat er nog veel zal worden uitgewerkt is dit een goed moment om na te gaan hoe mogelijke concrete toekomstige activiteiten, waarbij verschillende geledingen van de bevolking betrokken zijn, elkaar kunnen versterken. De drie aanbevelingen in dit advies hebben alle daarop betrekking.

Advies

Algemeen, bestuurlijk, burgerparticipatie

De raad onderstreept het grote belang om de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende partijen (gemeente, rijk, hoogheemraadschap, haven, bedrijven, burgers), nader te omschrijven. Dit zal belangrijk bijdragen aan de beleidsvoorbereiding. Het is een immers belangrijk te weten wie aangesproken moeten worden op de vele acties die zijn beschreven in hoofdstuk 5 van de Nota, "Van Visie naar Uitvoe-

---

² Dit betekent dat een aantal op zich belangrijke aspecten zoals elementen van verantwoordelijk vaargedrag die in een minder directe relatie staan tot het Leiden dat we aan ons kinderen willen doorgeven in dit advies buiten beschouwing blijven. Een (te) hoge vvaarsnelheid met aanwijsbare nadelige effecten op het onderwater milieu, oevers en het broeden door watervogels valt wel onder aspecten die de raad in zijn advies meeneemt.

³ Dit hangt in belangrijke mate af van emissies van schadelijke stoffen door landbouw en industrie; de infrastructuur, en de manier waarop de mensen zich op het water gedragen. De eerste twee factoren worden door het Hoogheemraadschap bepaald. In de nota en daarmee ook in dit advies gaat het om het gedrag op het water.

ring", waaronder het opstellen van een Actieplan voor het tegengaan van vervuiling op het water in al zijn verschijningsvormen.

Het is van groot belang om de *natuurfuncties* in te bedden in andere functies. De raad is van oordeel dat het waarschijnlijk mogelijk is om bijvoorbeeld de functies van *werkplaats* en *recreatiegebied* op punten met elkaar te verbinden. De raad tekent hierbij dat een intensere beleving van de natuur in de stad naar zijn mening zal bijdragen aan bijvoorbeeld minder afval en andere uitingen van een grotere zorgvuldigheid jegens de omgeving. Voorlichting op school, aanschouwelijk onderwijs over waterplanten en -dieren in de stad, mogelijk zelfs het organiseren van (onderwater)excursies —bijvoorbeeld in een vismonitoringgebied— kunnen bijdragen tot het besef van de betekenis van de natuur voor de stadsbewoners. De kennis die in Leiden aanwezig is, mede dank zij instellingen als de universiteit en de hortus, kan aan een dergelijke ontwikkeling bijdragen.

Aanbeveling 1. *Bij de verdere uitwerking van de nota wordt naar aanvullende mogelijkheden gezocht om verschillende functies zoals de recreatie en de werkplaatsfunctie met elkaar in verband te brengen, door middel van het in samenwerking met particulieren en kennisinstellingen, bevorderen van educatieve en recreatieve activiteiten op onder en rond het water. Waar nodig kunnen nieuwe natuurwaarden worden gecreëerd door strenge beschermingsmaatregelen (zoals het periodiek afsluiten voor het publiek) voor delen van de waterlopen.*

Veel waardering heeft de raad voor de beoogde inzet om het water schoon te maken en te houden. Als *illustratie* van opties om maatregelen en initiatieven elkaar wederzijds te laten versterken, zou de raad willen wijzen op mogelijkheden schoonmaakacties te combineren met educatie en voorlichting over het planten en dierenleven in, op en rond het water. Als bijvoorbeeld schoonmaakacties uitgevoerd samen met burgers in een wijk⁴, of met schoolkinderen gevolgd worden door vormen van aanschouwelijk onderwijs over wat er allemaal voor leven voorkomt in op en rond de grachten⁵, dan wordt zo'n schoonmaakactie niet alleen extra aantrekkelijk, maar, zo verwacht de raad, wordt ook een bijdrage geleverd aan een zorgvuldiger gedrag in de stad. Omdat het vooral ook om bewustwording gaat, is het niet per se nodig dat die acties ook daadwerkelijk een groot effect hebben, hoewel dat wel meegenomen zou zijn.

Aanbeveling 2. *Probeer het betrekken van het publiek bij schoonmaakacties zo aantrekkelijk mogelijk te maken, bijvoorbeeld door middel van een combinatie met voorlichting en educatie over het leven op, onder, en rond het water.*

Dit komt vanzelfsprekend niet in de plaats van het door de raad onderschreven streven om burgers ook aan te spreken op hun verantwoordelijkheid, zoals ook blijkt uit het voornemen om ook de exploitanten van terrasboten te betrekken bij inspanningen om zwerfvuil uit de grachten te weren en te verwijderen.

Biodiversiteit, boven- en onderwater

De raad onderstreept het belang van een ruimtelijk gedifferentieerd beleid. Dit kan de natuurwaarden van het water zeer ten goed komen en bijdragen aan de beleving van de natuur door de stadsbewoner. Op zijn beurt kan dit bijdragen aan de geneigdheid van de bewoners om zich zorgvuldig in de stad te gedragen. In dit verband wijst de raad op de grote betekenis van het landelijk gebied rond Leiden. Het poldergebied rond Leiden is bijvoorbeeld voor de weidevogels erg belangrijk, en heeft daarmee betekenis voor een veel groter gebied dan

---

⁴ De raad heeft waardering voor het feit dat bewoners vaak een beroep kunnen doen op de gemeente voor assistentie bij schoonmaakacties.

⁵ Bij wijze van voorbeeld: Als een schoonmaakactie gecombineerd wordt met een duikersexkursie onder de Leidse, dan zou zo'n actie niet alleen meer aantrekkingskracht kunnen hebben, maar ook een blijvend gevoel voor de waarde van schoon water.

alleen Leiden.⁶ Het beheer van de waterlopen in dit gebied moet die hoge natuurwaarde ondersteunen. De vogelstand is gevoelig voor verstoringen. De raad zou dan ook ernstige bedenkingen hebben bij voornemens de bestemming van dit gebied te veranderen, zoals het aanleggen van een 'waterwijk'. Ook ligt ecologisch oeverbeheer, en het tegengaan van verstoring door mensen (te hard varen, recreëren, geluid maken) in zulke gebieden voor de hand. Dit zijn aspecten die in de nadere uitwerking ongetwijfeld nog hun vorm kunnen krijgen.

Leiden is een kennisstad. De raad is zich bewust van vele praktische obstakels, maar vraagt zich toch af of de gemeente in overleg met de kennisinstellingen mogelijkheden heeft om de aanwezige kennis en activiteiten binnen de opleidingen ruimer in te zetten dan nu het geval is. De raad denkt daarbij (naar voorbeeld van de samenwerking tussen de TU-Delft en het Hoogheemraadschap) aan het bevorderen van op Leiden toegepast onderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van stages, scripties, afstudeeropdrachten en zelfs promotieonderzoek. Dit hoeft natuurlijk niet beperkt te blijven tot ecologische onderwerpen.

Aanbeveling 3. *In overleg met het Hoogheemraadschap nagaan hoe door studenten en medewerkers van de Leidse kennisinstellingen meer toegepast wetenschappelijk onderzoek kan worden verricht dat bij kan dragen aan een doelmatig beheer van het Leidse water. Behalve beheersaspecten kan dit ook betrekking hebben op het inschakelen van de burgers en bedrijven bij het verbeteren van de verschillende functies, in het bijzonder de verbinding tussen de werkplaats- en recreatiefunctie.*

Het aquatisch milieu wordt beïnvloed door de lichtval. Als boten of andere objecten langdurig een belangrijk deel van de breedte van de waterloop in beslag nemen, heeft dat een sterk nadelig effect op het natuurlijk milieu. De raad onderstreept het belang hiervan bij de verdere uitwerking van het beleid.

Vermijden van hinder, verstoring, en het zich ontdoen van afval

De raad heeft met instemming geconstateerd dat er in de nota veel aandacht uitgaat naar hinderaspecten afval in velerlei gedaanten, en de handhaving. Bij de verdere uitwerking zal ongetwijfeld veel aandacht worden besteed aan de duidelijkheid in de communicatie door middel van bijvoorbeeld brochures, borden langs de vaarwegen en andere vormen van informatiemateriaal over de juiste gedragsregels, die op het water in acht genomen moeten worden. De raad denkt daarbij in het bijzonder aan vaarsnelheden, geluid, afval, en seizoensgebonden toegang tot kwetsbare gebieden.

Afval

De raad onderkent de spanning die er kan zijn tussen enerzijds het faciliteren van goed gedrag (bijvoorbeeld het plaatsen van afvalbakken) en het anderzijds de boodschap dat de overheid op zijn minst medeverantwoordelijk is voor het individuele gedrag. Dit lijkt vooral problematisch waar afval ongemerkt geloosd kan worden. De raad vraagt aandacht voor dit probleem bij de verdere uitwerking van het beleid, maar tekent daarbij aan dat hij groot gewicht toekent aan het faciliterend optreden door de overheid.

Anders is het gesteld met afval dat afkomstig is van terrasboten. Het ligt in de rede de exploitanten van terrasboten nadrukkelijker te betrekken bij het schoonhouden van het water rond hun boot. De raad neemt aan dat dit een onderdeel wordt van het Actieplan voor het tegengaan van vervuiling op het water en zal daar te gelegener tijd op terug komen. (Zie ook aanbeveling 2)

Verstoring

De raad onderstreept het belang van de maatregelen die in de nota in het vooruitzicht worden gesteld, zoals het beperken van snelheden bij het varen. De raad vraagt in dit verband aandacht voor de seizoensgebonden

---

⁶ De raad heeft met instemming kennis genomen van het inrichten van 't Vogelhoff in de Oostvlietpolder

kwetsbaarheid van planten- en dieren (broedseizoenen, paaitijden, tijden van vruchtvorming) Behalve een gebiedsgerichte aanpak zullen regels voor sommige plaatsen ook moeten variëren naar gelang het seizoen.

Daarbij zal in de uitwerking ook veel aandacht gegeven moeten worden aan de naleving en de handhaving. In dit verband kan voorlichting over de effecten van (te) snel varen en het produceren van geluid voor het leven op de oevers en onder water (bijvoorbeeld het uit doen delen van voorlichtingsmateriaal bij de verhuur van boten) nuttig zijn. Overlast kan het gevolg zijn van onwetendheid bij diegenen die de overlast veroorzaken. Communicatie over de gedragsregels op en rond het water is daarom een belangrijk instrument om overlast te verminderen of zelfs te voorkomen. Ook eisen te stellen aan boten (van de gemeente zelf, of boten die verhuurd worden) kunnen belangrijk bijdragen aan het verminderen van verstoring. Elektrisch varen kan hier een effectieve optie zijn, die bovendien bijdraagt aan de luchtkwaliteit in de onmiddellijke omgeving van de waterlopen. Beiden zouden door de gemeente gestimuleerd en gefaciliteerd kunnen worden. Ook hier geldt dat de raad de uitwerking in het actieplan wil afwachten alvorens met aanbevelingen te komen.

Hinder

Versterkt geluid vanaf boten is een belangrijke bron van ergernis. Het verbieden ervan in de APV en duidelijke communicatie hiervan naar burgers en toeristen heeft de instemming van de raad.

Vervolg

De raad stelt het zeer op prijs betrokken te blijven bij de verdere uitwerking van de nota in de verwachting. Dat geldt in het bijzonder de in dit advies aangestipte onderwerpen.

Leendert Jonker
Voorzitter Leidse Milieuraad